20.Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı

8-10 Eylül 2011 BİLDİRİ ÖZETLERİ

Düzenleme Tarihi: 8-10 Eylül 2011
Düzenleyen: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Yapıldığı İl: Burdur

Link: https://www.pegem.net/Akademi/kongre_detay.aspx?id=125025
Bildiri: https://www.pegem.net/Akademi/kongrebildiri_detay.aspx?id=125063

20. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı / Burdur

İlköğretim Programlarının Örtük Programın ve Okul Dışı Etmenlerin Değerleri Kazandırma Etkililiğinin 8. Sınıf İlköğretim Öğrencilerinin ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi

Derya KUŞ Seval FER

Problem Durumu

Değerler insan davranışlarını belirleyen ölçütlerdir ve insanın öğrenilmiş tüm davranışları en az bir değere dayanır. İnsan böylelikle, gerçek varlık dünyasında değerin taşıyıcısı, gerekliliğinin yürütücüsü olur; doğaya değer ve anlam yükleyerek evreni, değerler evreni haline getirir (Cevizci, 2008; Sönmez, 2008; Tunalı 2008). Gardner (2006) da eğitimin üzerinde temellenmesi gereken 'gerçeklik', 'güzellik', 'ahlak' gibi genel- geçer değerleri vurgulayarak, dünyayı anlayan, bu anlayışla beslenen ve dünyayı daha iyi yönde değiştirme çabası verecek insanların yetişmesinin ancak ve ancak bu değerlerin kazanılmasıyla mümkün olabileceğini ifade eder. Dreeben (1968) okulların öğrencileri toplum tarafından gerekli görülen görüşleri, değerleri ve normları öğretmek suretiyle sosyal hayata hazırladığını ve öğrencilerin burada ailelerinden alamadıkları pek çok norm ve beceriyi öğrendiklerini vurgular. Benzer biçimde Wren (1999) de okuldaki kuralları, resmi-dini törenleri, gelenek haline getirilmiş etkinlikleri vurgulayarak değerlerin kazanılmasında okul kültürüne dikkat çeker. Erden (2005) eğitim kurumlarının değerlerin kazanılması sürecinde tamamen bağımsız olmadığını, politika, din, ekonomi ve aile kurumlarının talep ettiği normları ve değerleri de dikkate aldığını vurgular. Erdem'in ([02.03.2009]) de ifade ettiği gibi insan sadece okulda değil ailede, arkadaş grubunda, sokakta, camide, askerde, her ortamda ve hayatın her aşamasında eğitime tabidir. Yani, insan yaşadığı sürece ve yaşadığı her yerde eğitimin öznesi olabilir. Okuldaki eğitim etkinlikleri sadece sınıftaki öğretim ve öğrenme etkinlikleri aracılığıyla, diğer bir deyişle öğretim programı ile değil, örtük program aracılığıyla, örtük olarak da oluşabilir. Değer kazanma süreci için de benzer durum söz konusudur. Bacanlı'nın (2006) ifade ettiği gibi değerler okulun koridorlarında, bahçesinde, program dışı etkinliklerle, okul yöneticileriyle, okuldaki diğer öğretmenlerle ve arkadaşlarla olan sosyal ilişkilerle de kazanılabilir. İlköğretim programlarında (Bkz., IOGM, 2009) değer, toplumun varlığını, birliğini, işleyişini ve devamını sağlayıp sürdürmek için çoğunluk tarafından doğruluğu ve gerekliliği kabul edilen düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inanç olarak ele alınmıştır. Her ne kadar ilköğretim programlarında değerlerin kazanılmasına yönelik kazanım listeleri yer alsa da bu durum, değerlere sahip çıkıldığının bir göstergesi değildir. Önemli olan öncelikle bu kazanımların nasıl sağlanacağının yollarının, sonrasında da ne kadar kazanılabildiğinin derecesinin belirlenmesidir. Ancak bu yolda harcanacak sürekli ve kontrollü bir çabayla 'değersiz' yeni kuşaklar yetişmesinin önüne geçilebilir. İşte, bu fikir, bu çalışmanın temelini oluşturmuştur. Bu nedenle eğitimin çoğunlukla ihmal edilen, insanı insan yapan değerlerin kazanılmasına yönelik işlevine odaklanılmış, değerlerin her fırsatta ve her yerde öğrenilebileceği ve genç kuşakların değerleri en etkili hangi yollarla kazanabileceği sorusuna cevap aramanın günümüzde önemli bir ihtiyaç olduğu düşüncesinden yola çıkılmıştır. Amaç: Bu çalışmanın amacı 'ilköğretim programlarının, örtük programın ve okul dışı etmenlerin değerleri kazandırma etkililiği 8. sınıf ilköğretim öğrencilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerine göre nedir?' olarak belirlenmiştir. Araştırmanın amacı çerçevesinde yanıtı aranan sorular şunlardır: (1) Öğrencilerin, ilköğretim 1-8. sınıf programlarında yer alan kişisel-evrensel, ulusal değerleri kazanma etkililiği, değer kazanma yollarına (resmi program, örtük program, okul dışı etmenler) ve öğretmen ile öğrenci görüşlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? (2) Öğrencilerin değerleri kazanma yollarının (resmi program, örtük program, aile ortamı, akraba ortamı, medya-sosyal çevre) etkililiği, öğretmen ile öğrenci görüşlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmanın modeli betimsel araştırma kapsamındaki genel tarama modelidir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Fer ve Kuş (Bkz. Kuş, 2009) tarafından geliştirilen 'İlköğretim Programlarında Yer Alan Değerleri Kazanma Yolları Anketi' kullanılmıştır. Anketlerin sağlıklı ve kontrollü bir şekilde doldurulması, veri kaybı olmaması için araştırma ankete katılmayı kabul eden okullardan gönüllü öğretmenlerin ve öğrencilerin dahil olduğu çalışma grubuyla yürütülmüştür. Çalışma grubu, İstanbul ilinin Avrupa yakasındaki altı ilçesinde bulunan resmi ilköğretim okullarında görevli 155 öğretmen ve bu okullarda öğrenim gören 740 öğrenciden oluşmuştur. Anketten elde edilen verilerin analizi için çok değişkenli varyans analizi (Manova) ve iki yönlü varyans analizi (Two-way Anova) yapılmıştır. Tespit edilen görüş farklılıklarının kaynağını yorumlamak için ise çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın birinci sorusu çerçevesinde ulaşılan bulgulara göre öğrencilerin 1-8. sınıf ilköğretim programlarında yer alan kişisel-evrensel ve ulusal değerleri kazanma etkililiği hem değerlerin kazanıldığı yola göre (resmi program, örtük program, okul dışı etmenler) hem de öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre farklılık göstermiştir. Araştırmanın ikinci sorusu çerçevesinde ulaşılan bulgulara göre ise öğrencilerin değer kazanma yollarının (resmi program, örtük program, aile ortamı, akraba ortamı, medya-sosyal çevre) etkililiğinin hem öğretmen hem de öğrenci görüşlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Sonuçlar

Araştırmayla, okul dışı etmenlerin (aile, medya-sosyal çevre) değerlerin kazanılmasında en etkili faktör olduğu hem öğretmen hem de öğrenci görüşüyle belirlenmiştir. Örtük programın özellikle kişisel-evrensel değerlerin kazanılmasında resmi programın önüne geçtiği de tespit edilmiştir. Bununla birlikte, değerlerin kazanılmasında öğrencilere göre örtük programın resmi programdan daha etkili olduğu; öğretmenlere göre ise resmi programın örtük programdan daha etkili olduğu saptanmıştır.
Anahtar sözcükler: Örtük program, resmi program, değerler

Kaynakça

Bacanlı, H. (2006). Duyuşsal davranış eğitimi. (3. basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
Cevizci, A. (2008). Etiğe giriş. (2. basım). İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
Dreeben, R. (1968). On what is learned in school. USA: Addison-Wesley Publishing Company.
Erden, M. (2005). Öğretmenlik mesleğine giriş. İstanbul: EpsilonYayınları.
Erdem, A. R. (2006). Türkiyenin önemli sorunlarından biri: yetiştirdiği insan tipi. 02.03.2009 tarihinde http://www.universite-toplum.org/pdf/pdf.php?id=292. adresinden alınmıştır.
Gardner, H. (2006). Eğitimli akıl: olayların ve standart testlerin ötesinde her çocuğun hak ettiği k-12 eğitimi. Çev. Özden Akbaş. İstanbul: Morpa yayınları.
IOGM: İlköğretim Genel Müdürlüğü Resmi İnternet Sitesi. (2009). İlköğretim programları. 17.01.2009 tarihinde http://iogm.meb.gov.tr/. adresinden alınmıştır.
Kuş, D. (2009). "İlköğretim Programlarının, Örtük Programın ve Okul Dışı Etmenlerin Değerleri Kazandırma Etkililiğinin 8. Sınıf İlköğretim Öğrencilerinin ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
Sönmez, V. (2008). Eğitim felsefesi. (8. basım). Ankara: Anı Yayıncılık. Tunalı, İ. (2008). Estetik. (11. basım). İstanbul: Remzi Kitabevi. Wren, D. J. (1999). School culture: exploring the hidden curriculum. Adolescence 34, 593-596.

View publication stats